

HET EGMONTPARK

Een oase van rust in het midden van de stad

Het Egmontpark ligt in het midden van het historische Brussel, tussen de Wolstraat, de Waterloolaan en de Grote Hertstraat, en is het enige openbare park van de Vijfhoek dat op een binnenterrein van een huizenblok gelegen is. Dit gegeven maakt dat er in het park een haast irreële rust heerst en dat het park zelf een onzegbare charme uitstraalt.

EEN VLEUGJE GESCHIEDENIS

Vooraleer het Egmontdomein in de eerste helft van de 16de eeuw tot stand komt, is de plek een grote vlakte, waar tussen enkele schaarse huizen en talrijke groentetuinen kleine wegen slingeren, die naar de vestingwerken van de stad leiden.

In 1532 vestigt Françoise van Luxemburg, prinses van Gavere en weduwe van de graaf Jean van Egmont, zich in Brussel in een huis in de buurt van de Wolstraat. Aan dit kleine 'Egmontpaleis' voegt ze in 1547 andere terreinen en bijgebouwen toe, waarop ze een groter paleis laat optrekken. Op dit grondgebied, dat tot aan de omwalling van de stad reikt, worden er vervolgens tuinen in Renaissancestijl met twee niveaus en een grote groentetuin aangelegd.

Nadat beide paleizen in de daaropvolgende eeuw door hun eigenaars, die liever in andere eigendommen van hun familie vertoeven, ietwat verwaarloosd worden, worden ze aan verschillende adellijke families verhuurd. Ook aan de Hertogen van Arenberg die beide eigendommen in 1738 en 1752 uiteindelijk zullen kopen. Daarna krijgen zowel de gebouwen als de tuinen een grondige opknabbeurt. Dit alles onder leiding van de Italiaanse architect Servandoni die, hoewel hij een deel van het 'Grote Paleis' door een vleugel in klassieke stijl vervangt, voor de tuinen toch voor het Franse classicisme opteert, dat op dat ogenblik in de mode is.

In de loop van de eerste jaren van het jonge België wordt het domein vervolgens opnieuw grondig aangepakt. Naar de plannen van architect Tilman-François Suys zullen daarbij de linkervleugel van de 'Cour d'Honneur', de manege en de stallen achteraan op het terrein (de gebouwen langs de huidige 'Passage de Milan', waar het 'Institut Supérieur pour le Langage des Arts Plastiques' of kortweg ISELP gevestigd is) toegevoegd worden. Verder zal deze architect de verschillende delen van de tuin ook opnieuw laten nivelleren en de stijl van de zichtbare gevels van de tuin uit esthetische overwegingen laten uniformeren.

Edmond Galoppin, aan wie we het Josaphatpark te danken hebben, is de derde bekende architect die zijn stempel op de fysionomie van het park van het Egmontpaleis zal drukken. Zijn tussenkomst, die vandaag nog steeds zichtbaar is, dateert van 1901-1902. Zo schraapt hij op verzoek van de Hertog van Arenberg de groentetuin en verandert hij de Franse tuin in een Engelse landschapstuin.

Om de bouw van de herenhuizen van de Wolstraat van 1902 tot 1906 mogelijk te maken, wordt het lager gelegen deel van de oude klassieke tuin opgeofferd.

In 1918 wordt de Stad Brussel vervolgens eigenaar van de plaats en stelt de tuin open voor het publiek. In 1964 neemt de Belgische Staat het Egmontpaleis (dat op dat ogenblik in erg slechte staat verkeert) en een deel van het park van de stad over om er, na de nodige renovatiewerken, het Ministerie van Buitenlandse Zaken in onder te brengen.

Nadat het in 1972 als landschap geklasseerd wordt, ondergaat het openbare deel van het park, dat vandaag nog steeds eigendom is van de Stad Brussel, in 2001 ten slotte nog een laatste renovatie op initiatief van de vzw Quartier des Arts.

ALGEMENE BESCHRIJVING: KLASSIEK EN RUSTGEVEND

De extreme rust waarvan het Egmontpark geniet, heeft alles te maken met zijn ligging op een binnenterrein van een huizenblok en de onopvallendheid van zijn drie toegangen, die in feite doorgangen zijn. Bezoekers moeten dus enkele tientallen meters tussen de gebouwen doorlopen, vooraleer het haast verborgen park voor hun ogen opduikt. Door deze afgeslotenheid heeft het park niet alleen zijn intimiteit, maar ook zijn voorvaderlijke karakter kunnen bewaren. Dat brengt ons bij een ander aspect van het park, nl. het feit dat het als een plek uit het verleden, ietwat plechtig en enigszins formeel aandoet, maar wel perfect bij het architecturale classicisme van het Egmontpaleis past, dat op de achtergrond omhoog rijst.

Dit door Edmond Galoppin getekende park wordt verder gekenmerkt door grote grasvelden, omzoomd met majestueuze bomen. De gebouwen, kiosken en beelden die we hieronder nog nader zullen beschrijven, fungeren daarbij als decoratieve elementen. De onregelmatige wegen in dolomiet zorgen voor de diverse lijnen en vergezichten. Er is dan ook geen twijfel mogelijk: Alle kenmerken van het Engelse landschapspark zijn hier overduidelijk aanwezig.

Vanaf de exedra aan de rand van het park bij de doorgang van de Grote Hertstraat hebben bezoekers ten slotte een prachtig vergezicht tot aan het Egmontpaleis en zijn van het park door middel van een gietijzeren hek afgescheiden kleine tuin.

OPMERKELIJKE FAUNA EN FLORA

Langs de grasvelden of er her en der over verspreid om ze te verlevendigen, treffen we zowel oude bomen, als nieuwe aanplantingen aan. Voorbeelden hiervan zijn, in de buurt van de 'Passage Marguerite Yourcenar', een boommagnolia (*Magnolia accuminata*) en Perzische slaapbomen (*Albizia julibrissin*) met rode bloemen. In zijn inventaris van opmerkelijke bomen heeft het Brussels Gewest trouwens een dertigtal bomen uit het Egmontpark opgenomen; vele van deze bomen zijn dan ook meer dan honderd jaar oud, zoals de oude iepen (*Taxus baccata*) rond de inzamelplaats voor afval of de twee turnereiken (*Quercus x turneri*). Eén van de twee werd zelfs opgenomen op de lijst van de 'kampioenbomen' die door de vzw Belgische Dendrologie Belgique opgesteld wordt.

Wat de verschillende andere beplantingen betreft, werden bij de restauratie van het park clematissen, Boheemse olijfbomen, kornoeljes, hortensia's, kardinaalsmutsen en syringa's gebruikt. Als bodembedekkers opteerden de tuinarchitecten dan weer voor kamperfoelie, klimop en maagdenpalm.

BEHEERSPRINCIPE

In 2001 maakte het Egmontpark het voorwerp uit van een omvangrijke restauratiecampagne met de vzw Quartier des Arts, de initiatiefneemster van het project, als bouwheer. Eerst werden daarbij de bestaande paden volledig gerestaureerd en voorzien van goten en daarna werden de grasvelden heraangelegd. Alle bomen werden gesnoeid en alleen de soorten die voor fytosanitaire problemen zorgden of de ontwikkeling van hun buren in de weg stonden, werden gekapt. Verder werd ook de samenstelling van de verschillende aanplantingen herbekeken met het oog op een grotere homogeniteit qua soorten en hun aanpassing aan een relatief schaduwrijke omgeving (door de talrijk aanwezige grote bomen). Hier en daar werden er daarnaast ook hagen van taxus en haagbeuk aangeplant om het geheel te structureren.

De andere fase van de werken betrof de restauratie van de ijskelder, het pleintje voor de Oranjerie, de zuilengalerij van de exedra, de hekken en de onttrekking aan het oog van de inzamelplaats voor afval (voor de compostering van het groenafval van het park). Ten slotte werden ook de banken en de verlichting vervangen.

Het dagelijkse onderhoud van het park is vandaag in handen van de dienst Groene Ruimten van het departement Wegeniswerken van de Stad Brussel die er de grasvelden maait, de bomen en de beplanting komt snoeien, de wegen en de goten onderhoudt, ...

OPMERKELIJKE MONUMENTEN EN BEELDHOUWERKEN

MONUMENTEN

Het Egmontpaleis

Het Egmontpaleis is vandaag een plaats waar de recepties en conferenties van de Belgische diplomatie georganiseerd worden en heeft zijn naam te danken aan de aristocratische familie die in de loop van de 16de eeuw het domein samenstelde. Het werd herhaaldelijk onder handen genomen (zelfs nog in de 20ste eeuw om het aan zijn nieuwe functies aan te passen) en getuigt met zijn architectuur in een overwegend neoklassieke stijl van zijn imposant verleden. Het interieur is luxueus ingericht, de plafonds van de salons zijn rijkelijk gestukadoord en de muren zijn vaak voorzien van lambriseerwerk. De vele wandtapijten, marmere decors, beschilderde panelen, de monumentale trap, de spiegelgalerij, ... vergroten het prestige van het geheel nog.

De Passage Marguerite Yourcenar (1999)

De toegang tussen de Wolstraat en het Egmontpark werd aan het einde van de jaren '90 opnieuw opengesteld voor het grote publiek in het kader van de 'Stadswandelingen', een groots opgezet project rond de inrichting van de Brusselse openbare ruimte en bestaande uit verschillende trajecten met het oog op zowel een verbetering van de voetgangersruimte, als het imago van de stad. De inrichting van de Passage Marguerite Yourcenar, die een vijftigtal meter lang is, werd daarbij aan het architectenbureau AVA toevertrouwd. Bij de inrichting van deze doorgang was de hoofdgedachte het meevoeren van de bezoeker aan de hand van in steen gegraveerde citaten uit 'L'œuvre au noir', één van de meest bekende romans van Marguerite Yourcenar, van het trottoir van de Wolstraat, via het 'labyrint' naar een vierkante binnenplaats, gevolgd door een aantal trappen, een rond plein en een fontein en ten slotte het park.

De Oranjerie

De Oranjerie is gelegen op het punt, waar de verschillende assen van het park samenkomen en werd onlangs nog gerestaureerd. Sindsdien is er een restaurant en een banketzaal in ondergebracht. Dit rechthoekige gebouw werd tussen 1831 en 1834 in een neoklassieke stijl opgetrokken op basis van plannen van de hand van architect Tilman-Joseph Suys. De voorgevel van het gebouw is volledig zuidelijk gericht en wordt door zes grote vensteropeningen opgesplitst, die voor voldoende lichtinval in deze wintertuin zorgen.

De exedra

De exedra van het Egmontpark bestaat uit een halfronde stenen bank met zuilen. Het is geen oorspronkelijk element van het park, maar werd iets voor de Tweede Wereldoorlog in de buurt van de doorgang van de Grote Hertstraat opgetrokken, waarbij zuilen afkomstig van de afbraak van het Kleine Egmontpaleis hergebruikt werden. Op die manier kon het park voorzien worden van een valse ruïne, een erg populair decoratief element van de Engelse tuinen van vroeger.

't Groote Pollepel

Dit kleine bouwwerk dat van de middeleeuwen dateert, werd tussen 1954 en 1957 steen voor steen in het Egmontpark heropgebouwd, toen de bouwwerken van het ronde plein van de Ravensteingalerij begonnen, waar het zich sinds de 15de eeuw bevond. Als waterput en reservoir speelde het een belangrijke rol in de waterbevoorrading van de Vijfhoek.

De ijskelder

De steunmuren in breuksteen en het met aarde bedekte gewelf van de ijskelder werden onlangs gerestaureerd. Dit half begraven bouwwerk (opdat het er in elk seizoen relatief fris zou zijn) werd vroeger gevuld met ijsblokken die men in de winter op de Brusselse watervlakken ging halen om voedingsmiddelen koel te kunnen bewaren.

BEELDHOUWWERKEN

Prins Charles-Joseph de Ligne (1935)

Dit bronzen beeldhouwwerk van John Cluysenaar (1899-1986) werd in 1935 in het park geplaatst naar aanleiding van de 200ste verjaardag van de geboorte van de Prins de Ligne. Het is in zekere zin een soort van thuiskomst, aangezien deze grote aristocraat, die vooral in Beloeil en in Oostenrijk leefde, in Brussel geboren was en het Egmontpaleis aan de d'Arenbergs had toebehoord, een dynastie waaruit de de Lignes voortkwamen. Afgezien van zijn militaire en diplomatieke functies, was de prins overigens ook een groot liefhebber van tuinbouw en Engelse tuinen.

Peter Pan (1924)

Dit bronzen beeld dat Peter Pan uitbeeldt, is een kopie van 'Het jongetje dat niet groot wilde worden', het beroemde beeld van Sir Georges Frampton (1860-1928) dat hij op verzoek van Sir James Barrie, de vader van Peter Pan, voor de tuinen van Kensington in Londen maakte. Op de sokkel van het beeld zijn feeën, eekhoorns, konijnen, een kikker en twee sleutelpersonages uit het verhaal afgebeeld: Wendy en Tinkelbel. Getroffen door de beprovingen en het leed dat België in de loop van de Eerste Wereldoorlog te verduren kreeg, besliste Sir Frampton om deze kopie van zijn beroemde standbeeld aan de Stad Brussel te schenken. Vandaar de inscriptie: 'Vriendschapsband tussen de kinderen van Groot-Britannië en de kinderen van België'.

RECREATIEVE ACTIVITEITEN

Vissen

Er wordt in de vijvers van Elsene gevestigd op zondag, woensdag en feestdagen vanaf de laatste zondag van maart tot de laatste zondag van oktober.

Een visvergunning is niet verplicht. De gevangen vis moet wel terug in het water worden geplaatst.

Ter plaatse wordt een bijdrage van € 3 (€ 1,5 op woensdag voor gepensioneerden) gevraagd

GROENE RUIMTEN IN DE BUURT

- In het noorden, het plein van de Kleine Zavel en de Kunstberg.
- In het noordoosten, het Warandepark en de tuin van het Paleis der Academiën.
- In het oosten, het Troonplein.
- In het westen, het Park van de Hallepoort.

Oppervlakte: 1 hectare 42 are.

Typologie: historisch park in landschapsstijl op het binnenterrein van een huizenblok.

Eigenaar: Stad Brussel.

Beheer: Dienst Groene Ruimten van het Departement Wegeniswerken van de Stad Brussel.

Klassering: Het Egmontpark is sinds 20 juli 1972 geklasseerd.

PRAKTISCHE INFORMATIE

OPENINGSUREN

Het Egmontpark is alle dagen geopend van 8u00 tot 20u00.

Elke dag zijn er tijdens de openingsuren parkwachters in het park aanwezig.

CONTACT

Met een vraag of een probleem kunt u tijdens de openingsuren altijd terecht bij de parkwachters en de tuinmannen van het park.

In noodgevallen: Dienst Groene Ruimten van de Stad Brussel: 02/279 60 00.

Politie van de Stad Brussel: 02/279 79 79

UITRUSTING

Verlichting, banken, vuilnisbakken. Honden moeten er aan de leiband gehouden worden.

ER GERAKEN

Het Egmontpark is gelegen op een binnenterrein van een huizenblok en is toegankelijk via de Waterloolaan, de Wolstraat en de Grote Hertstraat.

BEREIKBAARHEID ANDERVALIDEN

Ja, op voorwaarde dat men de toegangen van de Grote Hertstraat en de Waterloolaan gebruikt.

OPENBAAR VERVOER

Metro: 2 - 6 (haltes Louiza of Naamsepoort).

Tram : 92 -94 -97 (halte Louiza).

Bus : 71 - 54 - 34 -64 - 80 (halte Naamsepoort).

MEER INFORMATIE

- De brochure van Leefmilieu Brussel – BIM:
 - Wandeling langs de beeldhouwwerken in de Brusselse groene ruimten. (te bestellen op het nummer 02/775 75 75 of via info@leefmilieubrussel.be).
- Meer informatie over [de culturele wegwijzers van parken en tuinen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#).
- Bezoek de fotogalerij van de [Virtual Landscape Galery](#).
- Meer informatie over [het architecturale patrimonium van het Gewest](#).
- Meer informatie over [de gedenkmonumenten van Brussel](#).
- Meer informatie over [het Egmontpark](#).
- Meer informatie over [de Passage Marguerite Yourcenar](#).
- Meer informatie over [het groene en blauwe netwerk](#).

